Eduskunnan hallintovaliokunta
HaV@eduskunta.fi

Työeläkevakuuttajat TELA ry:n lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle julkisen hallinnon automaattista päätöksentekoa koskevaksi lainsäädännöksi (HE 145/2022 vp)

Lausuntomme pääkohdat

- Kannatamme ehdotettuja muutoksia hallintolakiin.
- Tiedonhallintalakiin ehdotetut toimintaprosesseja koskevat esitykset eivät sovellu työeläkevakuutustoimintaan.
- Tiedonhallintalain esitykset laajentavat julkisen hallintotehtävän hoitamisen lakisääteisen työeläkevakuuttamisen ydintehtävästä perusteettomasti sen toteuttamisen tapoihin ja välineisiin.

Hallintolain muutos perusteltua

Hallintolakiin ehdotetut muutokset ovat hyvin valmisteltuja yhteistyössä keskeisten viranomaisten ja sidosryhmien kanssa. Pidämme ehdotettuja muutoksia tarpeellisina ja kannatettavina.

Tiedonhallintalain valmistelussa ei ole huomioitu yksityisen sektorin toimijoita

Tiedonhallintalain valmistelussa ei ole riittävästi huomioitu olemassa olevaa sääntelyä. Esitetty sääntely olisi päällekkäistä EU:n tietosuoja-asetuksesta työeläkevakuuttajille tulevien velvoitteiden ja seuraamusten kanssa. Työeläkevakuuttajilla automaattisen päätöksenteon prosessien kehittäminen ja ylläpito ovat täysimittaisesti tietosuoja-asetuksen soveltamisalassa. EU:n tietosuoja-asetus ei edellytä tai tarvitse tuekseen mainittua sääntelyä yksityisellä sektorilla. Lisäsääntely muodostaa riskin epäselvästä oikeustilasta ja johtaa käytännössä hankaliin tulkintatilanteisiin, kun samaa asiaa säädellään sekä yksityisen sektorin että julkisen sektorin sääntelyn kautta eli kahteen kertaan samasta asiasta.

Yksityisten työeläkevakuuttajien (eläkeyhtiöt, -säätiöt ja -kassat) sekä Merimieseläkekassan (MEK) ja Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen (Mela) toiminnan tarkoitus on lakisääteisen työeläketurvan toimeenpanotehtävä hajautetussa työeläkejärjestelmässä. Työeläkeyhtiöt sekä eläkekassat ja -säätiöt ovat juridiselta luonteeltaan yksityisoikeudellisia yhteisöjä, vaikkakin toiminnaltaan erilaisia. MEK:n ja Melan toiminta on luonteeltaan kuten yksityisoikeudellisten työeläkevakuuttajien.

Annettu esitys tiedonhallintalaista ei paranna työeläkevakuuttajien asiakkaiden oikeussuojaa, sillä jo nykyinen lainsäädäntö toteuttaa riittävän oikeusturvan myös julkista hallintotehtävää hoidettaessa. Tiedonhallintalakiin esitetyillä muutoksilla yksityisen sektorin toimijoiden tietojärjestelmien kehittäminen ja ylläpito pakotettaisiin käyttämään julkisen hallinnon tarpeita varten laadittua vaatimuskehikkoa, joka ei sovellu yksityiselle sektorille. Turhan tarkalle tasolle viedyt vaatimukset prosessien dokumentoinnista, käyttöönottopäätöksistä ja laadunvalvonnasta vain lisäävät byrokratiaa, mutta eivät paranna päätöksenteon läpinäkyvyyttä asiakkaan näkökulmasta. Ne myös vaikeuttavat hallituksen tehokkuus- ja digitalisaatiotavoitteiden edistämistä.

Virkavastuu toteutuu työeläkevakuuttamisessa jo nykyisellään. Esitetty virkavastuun laajentaminen koskemaan IT-toimittajia, joille julkista hallintotehtävää hoitava yksityinen toimija ulkoistaa testaamisen tai laadunvalvonnan avustavia tehtäviä, ei lisäisi oikeusturvaa, kun virkavastuu on jo avustavia tehtäviä määrittävillä ja niistä vastaavilla henkilöillä. Virkavastuun laajentaminen avustaviin tehtäviin lisää työmääriä, kohottaa kustannuksia sekä vaikeuttaa julkista hallintotehtävää suorittavan yksityisen asemaa kilpailutuksissa ja toimittajayhteistyössä.

Työeläkevakuuttajat TELA ry

Mikael Kulikoff
kehityspäällikkö